

NATURVÄRDESIKONTROLL PÅ FÖRSTUDIENIVÅ – E20

Hallsberg – Örebro

Elväg, Brändåsen – Adolfsberg

Örebro och Kumla kommun, Örebro län

Vägplan, 2020-05-08

Trafikverket

Postadress: Box 1333, 701 13 Örebro

E-post: investeringsprojekt@trafikverket.se

Telefon: 0771-921 921

Dokumenttitel: Naturvärdesinventering på förstudienivå – Elväg, E20 mellan Örebro och Hallsberg

Författare: Tage Vowles, WSP Sverige AB

Dokumentdatum: 2020-05-08

Ärendenummer: TRV 2020/13516

Uppdragsnummer: 170020

Version: 0.1

Kontaktperson: Nicklas Broberg, Trafikverket

Foto framsida: E20 mot söder där väg 542 korsar E20. På vänstra sidan vägen syns naturvärdesobjekt 11, ett biotopskyddat odlingsröse. På högra sidan, vid horisonten syns Steneskogen. Foto: WSP.

1. SAMMANFATTNING	4
2. INLEDNING	4
3. METOD OCH AVGRÄNSNING	5
3.1. Metodik	5
3.2. Avgränsning och bakgrundsmaterial	5
3.3. Organisation	6
4. RESULTAT	6
4.1. Områdesbeskrivning	6
4.2. Skyddade och utpekade områden.....	7
4.3. Artportalen	10
4.4. Potentiella naturvärdesobjekt	13
5. KÄLLOR	23

1. Sammanfattning.

WSP Sverige AB har fått i uppdrag av Trafikverket att utföra en naturvärdesinventering på förstudienivå av ett område längs E20 mellan Hallsberg och Örebro.

Naturvärdesinventeringen har utförts enligt Svensk standard SS 199000:2014 och Teknisk Rapport SIS-TR 199001:2014 med tilläggen Naturvärdesklass 4 samt generellt biotopskydd.

Vägsträckan löper till stor del genom ett rationaliserat jordbrukslandskap, medan mindre delar utgörs av skogsmark. Flera vattendrag korsar vägen, varav Täljeån är det största.

Totalt har 24 naturvärdesobjekt preliminärt avgränsats i inventeringen. Fem av dessa bedöms ha påtagligt naturvärde och övriga 19 har visst naturvärde. Inga objekt med högt eller högsta naturvärde har avgränsats. Utav de fem objekt med påtagligt naturvärde utgörs fem av vattendrag eller mindre dammar och ett av en del av ett större skogsområde, Steneskogen. Övriga objekt utgörs av gräsmarker, skogspartier, åkerholmar odlingsrösen och alléer. Femton objekt som bedöms omfattas av det generella biotopskyddet har identifierats.

I artportalen har ett stort antal fågelobservationer inrapporterats. Få av dessa bedöms häcka inom inventeringsområdet men längs sträckan finns områden som utnyttjas av svanar, gäss och andra fåglar som använder fält och våtmarker för födosök och som rastlokal. Det är framförallt där vägen omges av öppet jordbrukslandskap på bägge sidor och i anslutning till våtmarker längs sträckan. Många rovfåglar födosöker också längs vägen.

Två fynd av trafikdödade uttrar (NT) gjordes under sommaren 2018, båda vid platser på södra halvan av vägsträckan där mindre vattendrag rinner under vägen. Detta understryker vikten av korrekt utformade faunapassager.

Ett fynd av större vattensalamander i närheten av Mariebergs handelsområde finns inrapporterat från 2005. Större vattensalamander är skyddad enligt 4§ Artskyddsförordningen. Den är även upptagen i art- och habitatdirektivets bilaga 2, vilket innebär att artens livsmiljö ska skyddas.

2. Inledning

WSP Sverige AB har fått i uppdrag av Trafikverket att utföra en naturvärdesinventering på förstudienivå av ett område längs E20 mellan Hallsberg och Örebro, som en del i Trafikverkets utredning av förutsättningar för att anlägga elväg längs sträckan. Kort beskrivet så innebär en elväg att fordon, primärt lastbilar, kan laddas med elektrisk energi dynamiskt under färd.

3. Metod och avgränsning

3.1. Metodik

Naturvärdesinventeringen har utförts enligt Svensk standard SS 199000:2014 och Teknisk Rapport SIS-TR 199001:2014 med tilläggen Naturvärdesklass 4 samt generellt biotopskydd. Inom inventeringsområdet ska samtliga potentiella naturvärdesobjekt som kan antas vara positiva för biologisk mångfald identifieras och avgränsas.

Naturvärdesobjekten bedöms enligt en fyrgradig skala (Tabell 1). Bedömningen görs utifrån bedömningsgrunderna art och biotop. Det är dock viktigt att notera att i en naturvärdesinventering på förstudenivå är alla naturvärdesbedömningar preliminära eftersom inga fältbesök har gjorts. Det är sannolikt att nya naturvärdesobjekt tillkommer vid en fältinventering och att somliga från förstudien omvärderas och tas bort.

Tabell 1. Naturvärdesklassning enligt SIS-standard SS 199000:2014

Klass 1	Klass 2	Klass 3	Klass 4
Högsta naturvärde	Högt naturvärde	Påtagligt naturvärde	Visst naturvärde

En NVI kan kompletteras med ett antal i standarden föreslagna tillägg. De tillägg som ingått i detta uppdrag är:

- 4.5.2 Naturvärdesklass 4 – Naturvärdesobjekt med naturvärdesklassen 4, det vill säga Visst naturvärde, identifieras och avgränsas.
- 4.5.3 Generellt biotopskydd - Alla områden som omfattas av det generella biotopskyddet enligt miljöbalken 7 kap 11§ och förordningen om områdesskydd oavsett storlek identifieras och kartläggs.

3.2. Avgränsning och bakgrundsmaterial

Inventeringsområdet har specificerats av Trafikverket till inom 100 m från befintligt vägområde. En naturvärdesinventering på förstudenivå omfattar en allmän inventering av bakgrundsinformation. Här ingår befintliga data som beskriver området, bakgrundsmaterial ifrån berörda myndigheter och informationssök i öppna databaser som t.ex. Artportalen. Eftersom inventeringsområdet omger en befintlig väg har en stor del av förstudien utförts med hjälp av streetview-funktionen i Google Maps.

3.2.1. Artportalen

Artportalen är ett rapportsystem för artobservationer av Sveriges vilda arter. Artportalen används av myndigheter, forskare och naturvårdare såväl som privatpersoner för inrapportering och sökning bland de miljontals fynduppgifterna. Artportalen bygger

dock i första hand på frivilliga rapporter från privatpersoner och är därför på intet sätt heltäckande. Artportalen drivs av SLU Artdatabanken.

3.2.2. Naturvårdsarter

Naturvårdsart är ett samlingsbegrepp för skyddade arter, fridlysta arter, rödlistade arter, typiska arter, ansvarsarter och signalarter. Förekomst av en eller flera naturvårdsarter kan indikera att ett område har högt naturvärde eller så kan förekomsten av en naturvårdsart i sig indikera en särskild betydelse för biologisk mångfald. Begreppet naturvårdsarter har lanserats av ArtDatabanken som ett verktyg vid naturvärdesbedömning och vid revidering av rödlistan kommer listor på användbara naturvårdsarter tas fram för olika biotoper.

3.2.3. Rödlistan

Den svenska Rödlistan innehåller en bedömning av olika arters risk att dö ut i Sverige. De arter som uppfyller kriterierna för någon av kategorierna Nationellt utdöd (RE), Akut hotad (CR), Starkt hotad (EN), Sårbar (VU), Nära hotad (NT) eller Kunskapsbrist (DD) benämns rödlistade. De arter som kategoriseras som CR, EN eller VU benämns hotade. Kategorin kunskapsbrist omfattar arter där kunskapen är så bristfällig att de inte kan placeras i någon kategori, men där tillgängliga data ändå tyder på att de borde vara rödlistade. Rödlistan baseras på internationellt vedertagna kriterier från Internationella Naturvårdsunionen (IUCN).

3.3. Organisation

Naturvärdesinventeringen har utförts av WSP Sverige AB på uppdrag av Trafikverket. Ansvarig för Naturvärdesinventeringen från WSP var Tage Vowles. Granskare från WSP var Sandra Broström.

4. Resultat

4.1. Områdesbeskrivning

Den aktuella delen av E20 löper till stor del genom ett öppet jordbrukslandskap. I södra delen är detta landskap relativt omväxlande och består av en blandning av lövskogspartier, gräsmarker och åkermark. Sträckan mellan Byrsta och Brändåsen ingår i ett större område som pekats ut som värdestrakt för gräsmarker.

Jordbruket i de norra delarna är mer kraftigt rationaliserat. Den typen av landskap med vidsträckt åkerarealer har generellt sett dåliga förutsättningar för biologisk mångfald, eftersom den variation av småbiotoper och livsmiljöer som är nödvändig för en mångfald av arter saknas. Exempelvis är hävdade gräsmarker och naturbetesmarker särskilt artrika miljöer. I jordbrukslandskapet är också många små områden som av olika anledningar inte har kunnat odlas upp värdefulla livsmiljöer för många djur- eller växtarter och är därför skyddade av det generella biotopskyddet. Längs vägsträckan finns ett antal sådana restbiotoper, bestående av vattendrag, åkerholmar, alléer och odlingsrösen.

Ungefär mitt på vägsträckan finns ett större tallskogsområde, Steneskogen. Detta är det största sammanhängande skogsområdet i Kumla kommun och är ett populärt rekreationsområde.

Den aktuella sträckan har två körfält i vardera riktningen. Viltstängsel finns uppsatt på ungefär halva sträckan, från Trafikplats Brändåsen till rastplats Sickelsta. Totalt finns sju faunapassager för stora däggdjur registrerade i Trafikverkets databas

4.2. Skyddade och utpekade områden

En genomgång av tillgängligt bakgrundsmaterial visar att det inte finns några Natura 2000-områden, naturreservat eller andra formellt skyddade områden inom inventeringsområdet. Det finns dock en del andra naturvårdsintressanta områden utpekade av Länsstyrelsen (Figur 1). På västra sidan vägen i höjd med Åbytorp finns ett större skogsområde, Steneskogen, som bedömdes ha högt värde med avseende på frilufts- och botaniska värden i Länsstyrelsen i Örebro läns naturvårdsprogram från 1984. Området beskrivs som ”det största sammanhängande skogspartiet inom Kumla kommun. Skogens beskaffenhet inbjuder till rekreation i form av fotvandring, bär- och svamplockning mm”.

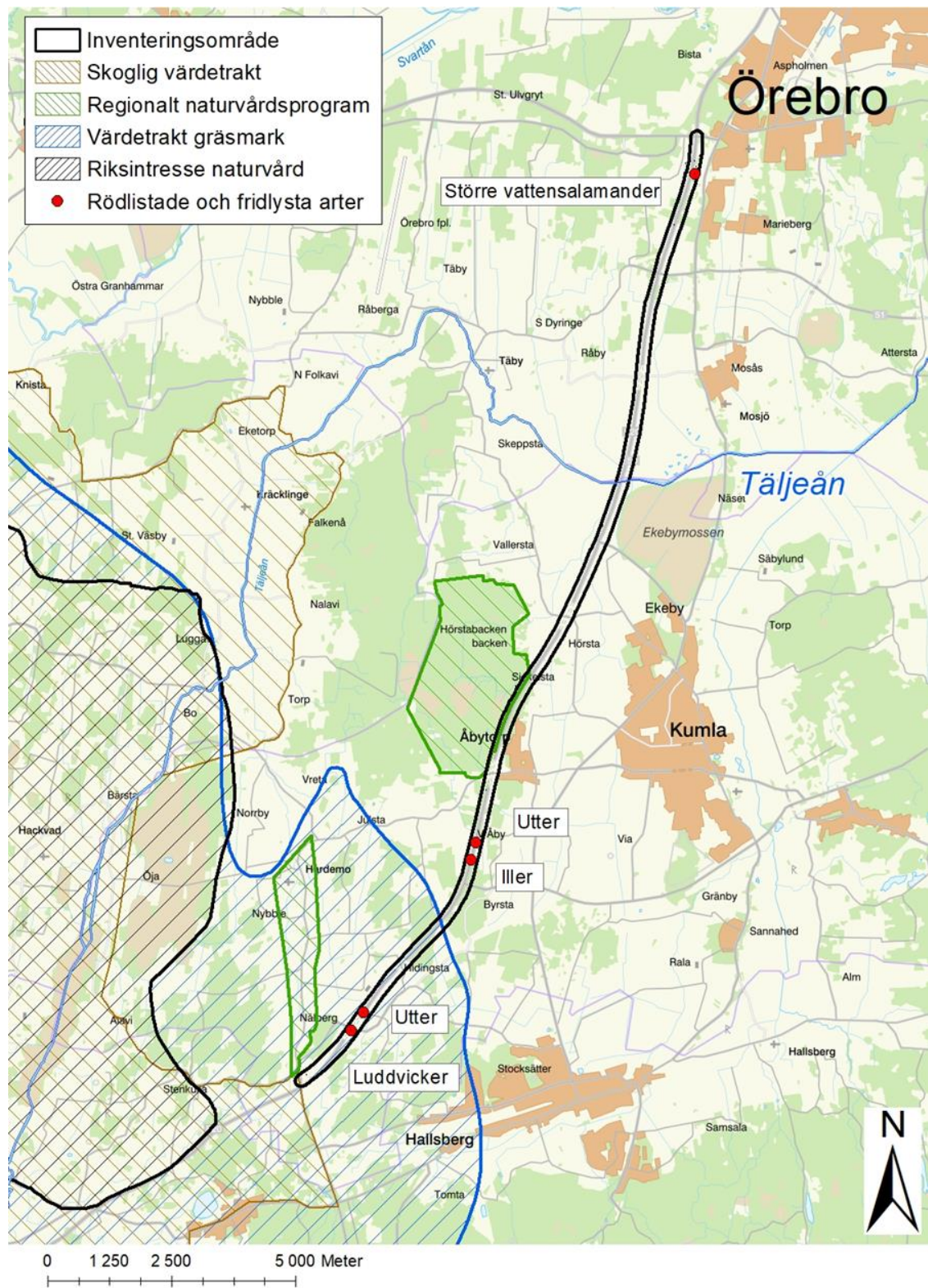
Den sydligaste delen av sträckan, ungefär mellan Byrsta och Brändåsen, ingår i ett större område som pekats ut som värdeetrakt för torra och friska gräsmarker i Örebro läns handlingsplan för grön infrastruktur. Området har avgränsats genom en GIS-analys av tätheter av värdekärnor, stödhabitat och tilläggsmarker som getts olika viktning baserat på vilket kvalitativt värde de bedöms ha för olika gräsmarksarter. På så sett har man kommit fram till vilka områden i länet som har störst arealer gräsmarker inom ett visst landskapsavsnitt. Utgångspunkten för arbetet har varit de forskningsresultat som visar att arealen av en viss naturtyp är den viktigaste faktorn för en fungerande grön infrastruktur. Inom denna värdeetrakt, strax norr om inventeringsområdet, finns ytterligare ett område utpekad i det regionala naturvårdsprogrammet; Del av Hardemoåsen med odlingslandskap. Hardemoåsen är en biås till Hallsberg/Kumlaåsen som höjer sig över slättlandskapet. Området bedöms ha högt värde, bland annat med avseende på botaniska värden. Här växer den fridlysta arten backsippa.

Sydväst om Brändåsen finns en skoglig värdeetrakt utpekad i Länsstyrelsens strategi för formellt skydd av skog i Örebro län, Ek- och drumlinlandskapet. Inom området utbreder sig ekhagar med kontinuitet av jätteträd och beteshävd. De små avstånden mellan ekhagarna har skapat förutsättningar för livskraftiga metapopulationer av arter knutna till de äldsta träden. I området finns länets hela population av läderbagge och det är ur ett regionalt perspektiv viktigt för bevarande av vitryggig hackspett och dess följearter. Längre västerut är drumlinlandskapet riksintresseområde för naturvården.

Täljeån korsar vägen strax söder om Mosås. Ån utpekades som värdefull för naturvården när Länsstyrelsen år 2005 fick i uppdrag av Naturvårdsverket att lista vatten som kan behöva skyddas för framtiden. Täljeån är starkt påverkat av jordbruk och är till stora delar rätad och rensad. Där den är mer orörd är den ett strömmande vattendrag med

höga naturvärden. I en musselinventering utförd av Länsstyrelsen 2015 undersöktes en sträcka av ån några kilometer uppströms från platsen där den korsar E20. Fynd av vanlig dammussla, spetsig målarmussla, öring, lake (NT), gädda och utter (NT) noterades, men även rikligt med den invasiva arten signalkräfta.

Söder om Täljeån, strax utanför inventeringsområdet på västra sidan vägen, finns en våtmark registrerad i Naturvårdsverkets nationella våtmarksinventering, Ekebymossen. Våtmarken är mycket starkt påverkad av torvtäkt och bedöms ha låga naturvärden.

Figur 1. Skyddade och utpekade områden samt rödlistade arter (exklusive fåglar) längs vägsträckan. Bakgrundskarta från Lantmäteriet.

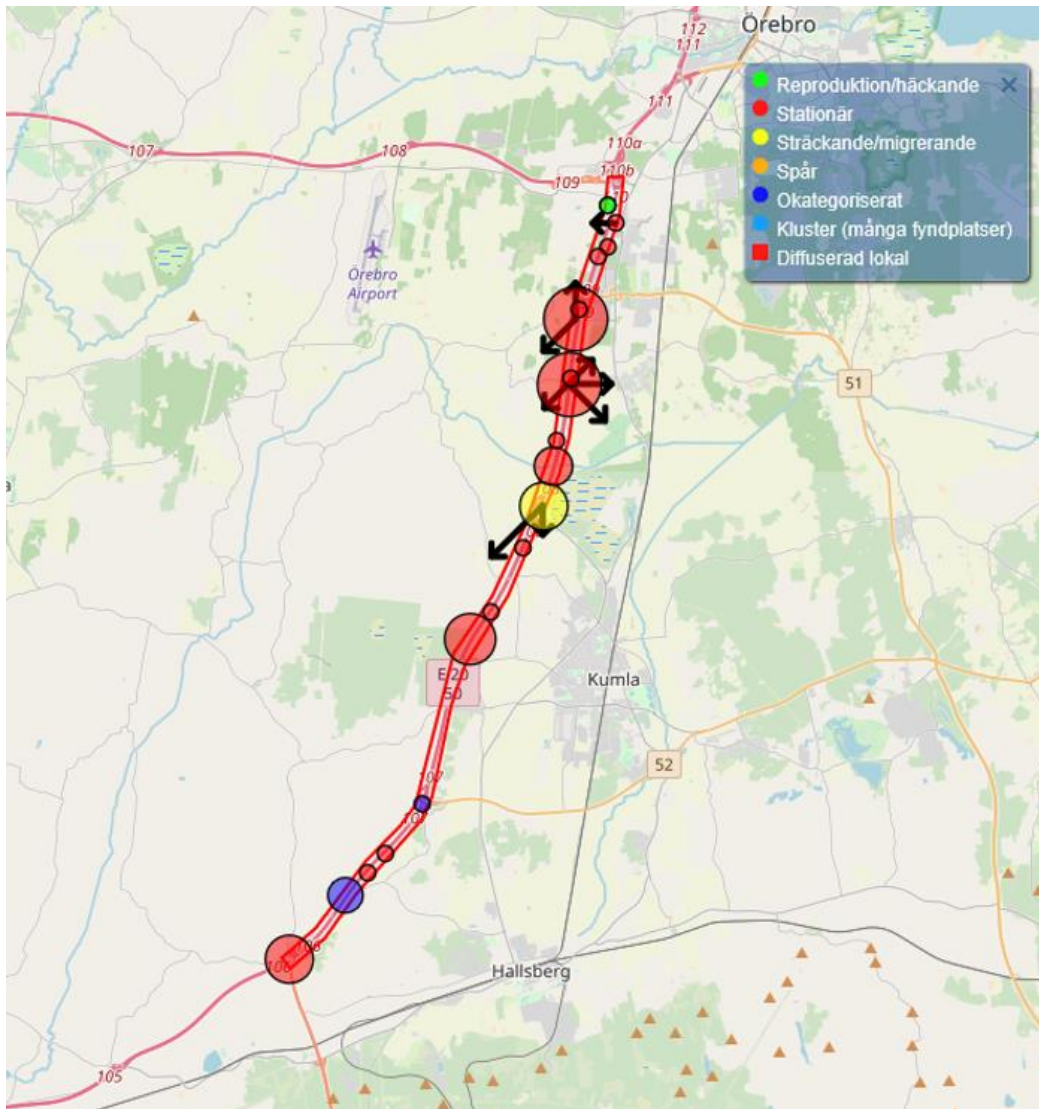
4.3. Artportalen

En sökning i Artportalen begränsad till fynd inrapporterade inom 100 m från vägen under perioden 1990-2020 gjordes 2020-03-02. En ytterligare sökning där sökområdet utökades till 200 m gjordes också, för att inkludera arter som kan röra sig över större områden och som potentiellt skulle kunna vara av intresse. Även ett utdrag av skyddsklassade fynd har gjorts från Artdatabanken, det vill säga fynd som rapporterats till Artportalen men inte är offentligt tillgängliga för att skydda de mest känsliga arterna mot olika hot som skulle kunna uppstå om de kom till allmän kännedom, till exempel jakt och insamling. De skyddsklassade fynden som finns inom inventeringsområdet bedöms inte ha någon betydelse för naturvärdesbedömningarna och redovisas inte heller i denna rapport.

4.3.1. Fåglar

I Artportalen finns totalt 1649 observationer av fåglar inrapporterade inom inventeringsområdet mellan 1990-2020. Få av dessa bedöms häcka inom inventeringsområdet, utan det stora flertalet är förbiflygande eller födosökande. Ett potentiellt viktigt område är det öppna jordbrukslandskapet på bägge sidor vägen nära Ekebymossen, där rastande svanar, gäss och andra använder fält och våtmarker för födosök och som rastlokal och rör sig mellan fälten på båda sidor E20. En komplett lista på fågelobservationer redovisas i bilaga 1.

Utav de inrapporterade fågelobservationerna i Artportalen utgörs 430 av rödlistade arter. De flesta av dessa är rovfåglar som är förbiflygande (till exempel bivråk (NT) och havsörn (NT)) eller födosöker längs vägen (till exempel fjällvråk (VU) och duvhök (NT)). Det finns även ett fåtal arter som kan tänkas häcka i jordbrukslandskapet längs vägen, till exempel sånglärka (NT), gulsparv (VU) och buskskvätta (NT). Dessa har inrapporterats främst från de öppna markerna i den norra delen av utredningsområdet.

Figur 2. Inrapporterade fågelobservationers läge längs sträckan. Kartan viktar storleken efter fyndet med högsta antalet individer och färgen efter aktivitetskategori. För sträckande fåglar anges dessutom riktningen. Karta från Artportalen.

4.3.2. Rödlistade och skyddade arter (exklusive fåglar)

Utöver fåglar finns tre fynd av rödlistade arter inom 200 m från vägen inrapporterade i Artportalen. Två av dessa är trafikdödade uttrar (NT) som observerats under sommaren 2018, båda vid platser på södra halvan av vägsträckan där mindre vattendrag rinner under vägen. En utterinventering utförd av Länsstyrelsen i Örebro 2006 visade att det fanns utter både i Täljeån och i Kvismare kanal. Även vid en musselinventering från 2015 noterades utterspår längs Täljeån. Det tredje är ett fynd av luddvicker (VU) vid Nälberg 1990. Luddvicker var tidigare ett vanligt åkergräs men har minskat kraftigt på senare år och ses numera oftast på vägkanter och ruderatplatser.

Vad gäller fridlysta arter finns det förutom de två uttrarna även en trafikdödad eller inrapporterad i Artportalen 2014, vid Byrsta. Också ett fynd av större vattensalamander i närheten av Mariebergs handelsområde finns inrapporterat från 2005. Större vattensalamander är skyddad enligt 4§ Artskyddsförordningen. Den är även upptagen i art- och habitatdirektivets bilaga 2, vilket innebär att artens livsmiljö ska skyddas.

4.3.3. Övriga naturvårdsarter

Det finns två fynd av skogliga signalarter längs sträckan. Signalarter är arter som genom sin närvaro indikerar att ett område har höga naturvärden. För skogsmiljöer har skogsstyrelsen tagit fram en lista på arter som indikerar skyddsvärd skog. Vid Sicklesta rastplats, i anslutning till Steneskogen, finns ett fynd av fjällig jordtunga inrapporterat från 2019. Jordtungor är en grupp svampar som signalerar höga naturvärden kopplade till speciella markförhållanden och ett fuktigt mikroklimat. Norr om Marieberg finns ett fynd av scharlakansskål inrapporterat från 1991, vilket är en svamp som indikerar skyddsvärda lövträdsmiljöer. Detta område har dock till stor del exploaterats under senare år och det är oklart om fyndplatsen har förändrats sedan fyndet rapporterades.

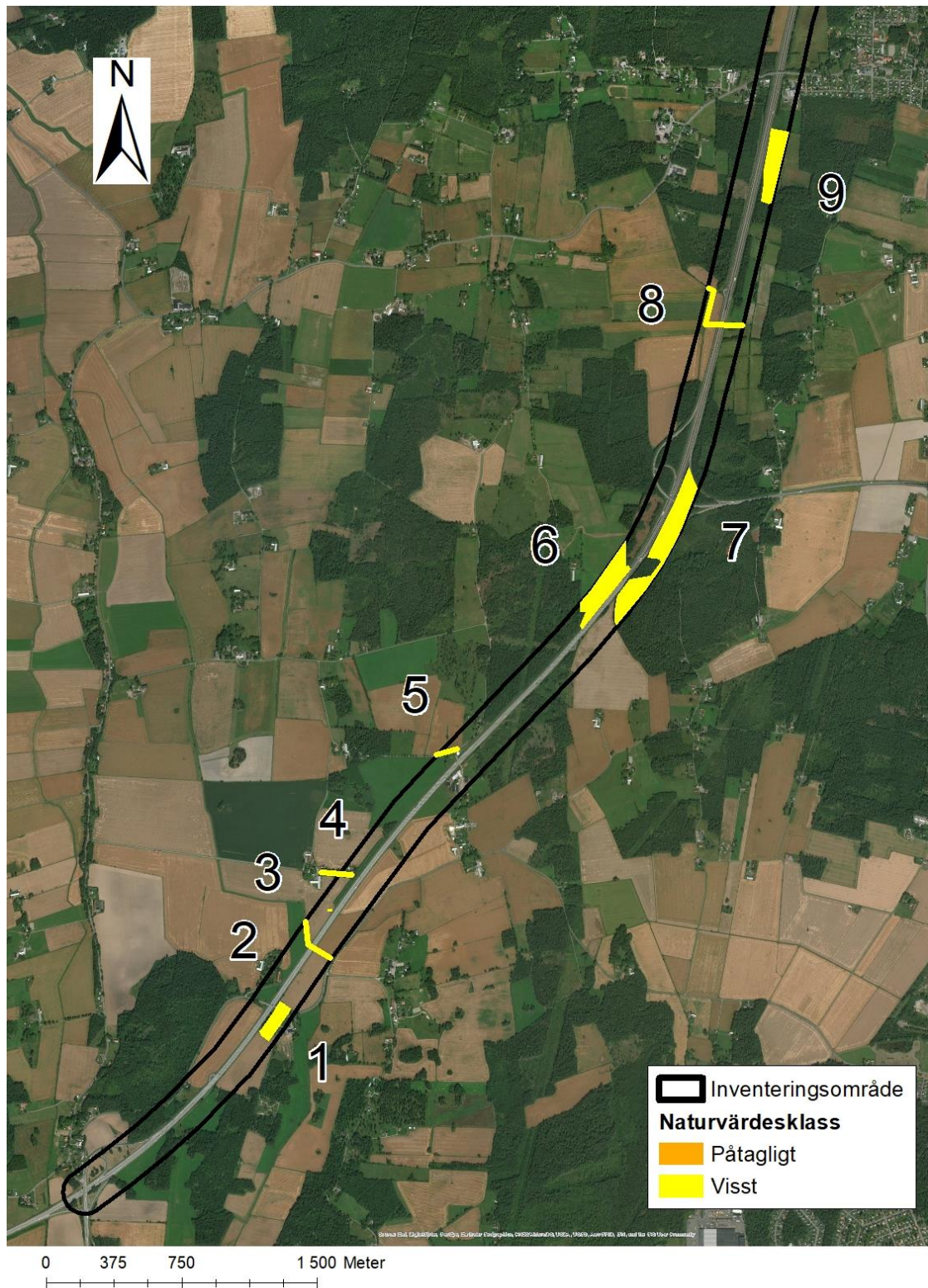
4.4. Potentiella naturvärdesobjekt

Genom studier av flygfoton och kartmaterial har totalt 24 naturvärdesobjekt preliminärt avgränsats (Tabell 2). Fem av dessa bedöms ha påtagligt naturvärde och övriga 19 har visst naturvärde. Inga objekt med högt eller högsta naturvärde har avgränsats. Utav de fem objekt med påtagligt naturvärde utgörs fyra av vattendrag eller mindre dammar och ett av Steneskogen. Övriga objekt utgörs av gräsmarker, skogspartier, åkerholmar odlingsrösen och alléer. Femton objekt omfattas av det generella biotopskyddet.

Tabell 2. Preliminärt avgränsade naturvärdesobjekt längs sträckan

Objektsnr	Naturvärdesobjekt	Sida av vägen	Preliminär naturvärdesklass	Generellt biotopskydd
1	Lövskog	Östra	Visst	Nej
2	Vattendrag (Del av Torpabäcken)	Båda	Visst	Ja
3	Åkerholme	Västra	Visst	Ja
4	Allé	Västra	Visst	Ja
5	Allé	Västra	Visst	Ja
6	Gräsmark	Västra	Visst	Nej
7	Blandskog	Östra	Visst	Nej
8	Vattendrag	Båda	Visst	Ja
9	Gräsmark	Östra	Visst	Nej
10	Gräsmark	Östra	Visst	Nej
11	Gräsmark	Östra	Visst	Nej
12	Del av Steneskogen	Båda	Påtagligt	Nej
13	Odlingsröse	Östra	Visst	Ja
14	Odlingsröse	Östra	Visst	Ja
15	Odlingsröse	Östra	Visst	Ja
16	Vattendrag (Del av Stenebäcken)	Båda	Påtagligt	Ja
17	Vattendrag (Del av Täljeån)	Båda	Påtagligt	Nej
18	Vattendrag	Västra	Visst	Ja
19	Vattendrag	Västra	Visst	Ja
20	Vattendrag	Östra	Visst	Ja
21	Vattendrag	Båda	Visst	Ja
22	Damm	Östra	Påtagligt	Ja

23	Blandskog	Västra	Visst	Nej
24	Dagvattendamm	Västra	Påtagligt	Ja

Figur 3. Preliminärt avgränsade naturvärdesobjekt längs norra delen av sträckan.

Objekt 1 – Lövskog

Preliminär naturvärdesbedömning: Visst naturvärde

Mindre lövskogsområde i omgivande jordbruksmark med en del grövre träd. Skogsdungar i jordbrukslandskapet utnyttjas av många fåglar. Särskilt brynmiljöer är viktiga eftersom där finns ett varierat ljusinsläpp som ofta ger ett artrikt busk- och trädskikt med bärande och blommande arter, som är viktiga för både fåglar och insekter.

Objekt 2 – Biotopskyddat vattendrag, del av Torpabäcken

Preliminär naturvärdesbedömning: Visst naturvärde

Biotopskyddat vattendrag i åkermark som rinner under vägen österifrån. Övervuxet med hög vegetation både i bäckfåran och längs kanterna, mycket sälj och lövsly framförallt på östra sidan. Torpabäcken rinner längre västerut ut i Täljeån.

Objekt 3 – Biotopskyddad åkerholme

Preliminär naturvärdesbedömning: Visst naturvärde

Biotopskyddad mindre åkerholme ett tiotal meter från vägen. Utgörs av större stenblock omgiven av högvuxet gräs och annan vegetation. Åkerholmar är biotopskyddade eftersom de ofta utgör viktiga restbiotoper i ett i övrigt rationaliserat landskap och skapar tillflyktsorter för många av det öppna jordbrukslandskapets växt- och djurarter.

Objekt 4 – Biotopskyddad allé

Preliminär naturvärdesbedömning: Visst naturvärde

Satellitbilder visar en dubbelsidig allé av grova lövträd längs uppfarten till en gård. Alléer är biotopskyddade eftersom många av jordbrukslandskapets kvarvarande gamla och grova träd ingår i alléer. Gamla träd är idag en bristvara och har stor betydelse för den biologiska mångfalden. De gamla träden utgör ofta livsmiljö för ett stort antal arter, bland framförallt insekter och lavar, men även bland svampar och mossor. Alléer skapar även häckningsmöjligheter och viloplats för hålbbyggande fåglar och fladdermöss. går inte att avgöra från satellitbilderna vilka trädslag som ingår eller vilket skick de är i. Detta behöver bedömas i fält.

Objekt 5 – Biotopskyddad allé

Preliminär naturvärdesbedömning: Visst naturvärde

Satellitbilder tycks visa en ensidig allé men inga detaljer är urskiljbara. Alléer ger ofta goda förutsättningar för biologisk mångfald (se Objekt 4). Detta behöver därför bekräftas i fält.

Objekt 6 – Gräsmark

Preliminär naturvärdesbedömning: Visst naturvärde

Öppen gräsmark som ser ut att vara åtminstone tidvis betad. Lövskogsbryn omger på flera sidor. Gräsmarken sträcker sig utanför inventeringsområdet norrut och längre bort finns flera mindre åkerholmar och eventuellt ett vattendrag. Delar av gräsmarken ser ut att vara frisk till fuktig. Denna småskaliga variation av biotoper och habitat kan potentiellt ge en artrik miljö. Objektet ligger delvis innanför den värde-trakt för gräsmarker som pekats ut i Länets arbete med grön infrastruktur, vilket innebär att detta är ett område som är värdefullt även ur ett landskapsekologiskt perspektiv.

Objekt 7 – Blandskog

Preliminär naturvärdesbedömning: Visst naturvärde

Skogsområde av blandskogskaraktär, med mycket lövinslag och en del grövre tallar. Trädbeståndets varierade artsammansättning tillsammans med grövre träd ger förutsättningar för viss biologisk mångfald. Ett parti i mitten består av yngre granskog med lägre naturvärde och ingår därför inte i objektet.

Objekt 8 – Biotopskyddat vattendrag

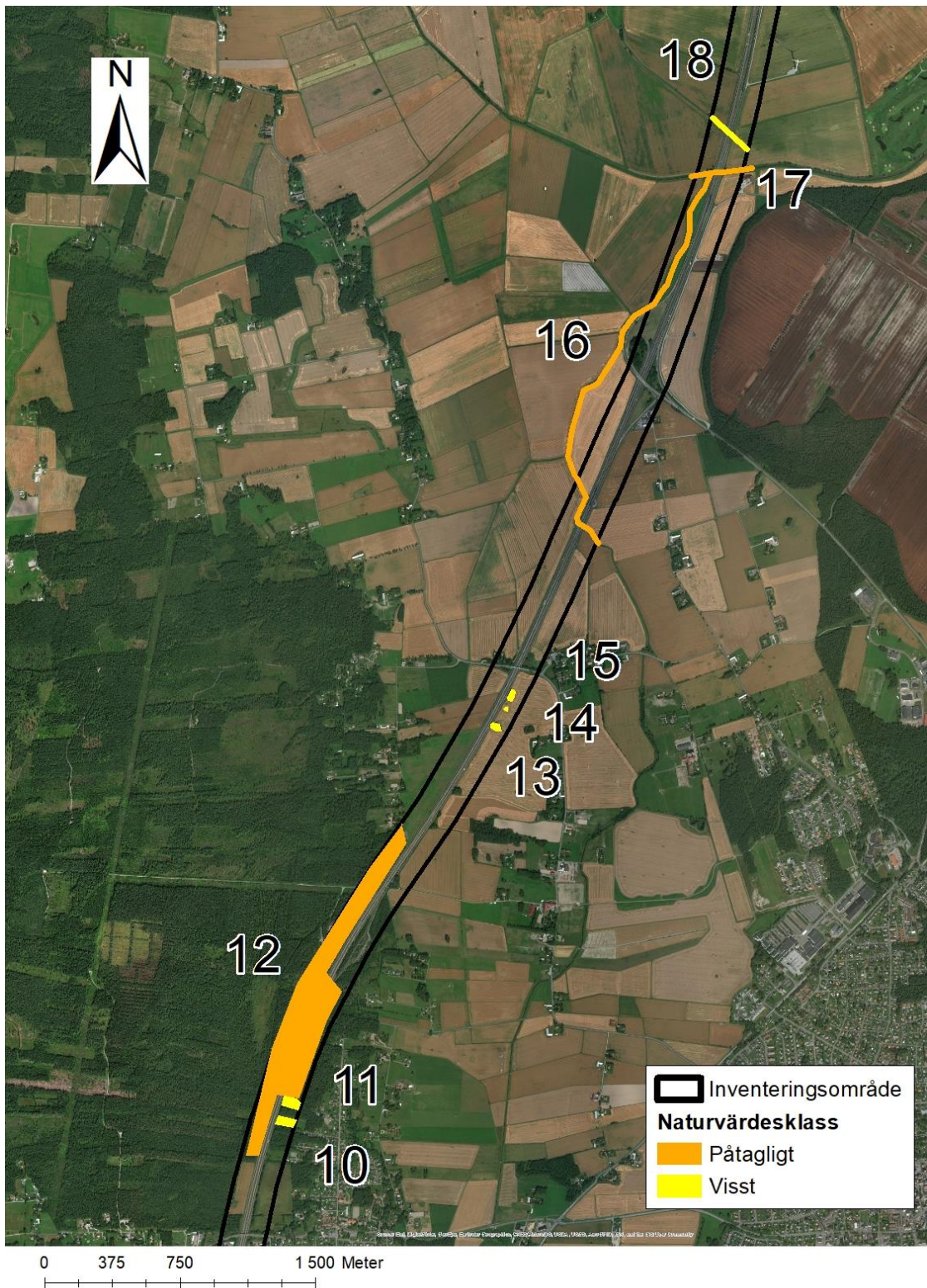
Preliminär naturvärdesbedömning: Visst naturvärde

Biotopskyddat vattendrag som rinner under vägen västerifrån. På västra sidan är vattendraget övervuxet med bladvass och annan högväxt vegetation men det finns inga träd eller buskar i kantzonerna. På östra sidan finns beskuggande lövskogsbårder av björk, al och asp.

Objekt 9 – Gräsmark

Preliminär naturvärdesbedömning: Visst naturvärde

Större öppen gräsmark alternativt vallodling som är rik på blommande örter. Öppna gräsmarker är värdefulla för bland annat fåglar och rikliga förekomster av blommande örter ger goda förutsättningar för insekter. Omges av brynmiljöer, som även dessa är viktiga för fåglar och insekter då de ofta innehåller olika arter av bärande och blommande buskar. Gränsar norrut mot en nyligen avverkad energiskogsplantage.

Figur 4. Preliminärt avgränsade naturvärdesobjekt längs mellersta delen av sträckan.

Objekt 10 – Gräsmark

Preliminär naturvärdesbedömning: Visst naturvärde

Öppen gräsmark som tidvis har betats av får. Betade gräsmarker kan hysa hög artrikedom eftersom störningen som betesdjuren skapar är gynnsam för många arter. Gödslade vallar tenderar dock att ha lägre artrikedom eftersom näringsgynnade, snabbväxande arter då tar över. Gräsmarken omges av brynmiljöer med både löv- och barrträd. Brynmiljöer är värdefulla eftersom det höga ljusinsläppet ofta ger upphov till ett varierat busk- och trädskikt, ofta med bärande och blommande buskar som är värdefulla för fåglar och insekter. Brynen ger också skydd för till exempel fåglar och däggdjur som födosöker på öppna gräsmarker.

Objekt 11 – Gräsmark

Preliminär naturvärdesbedömning: Visst naturvärde

Öppen gräsmark som tidvis har betats av hästar. Omges av brynmiljöer med både löv- och barrträd. Betade gräsmarker och brynmiljöer skapar livsmiljöer och förutsättningar för många arter (se Objekt 10). Ligger i nära anslutning till objekt 10 och är av liknande karaktär.

Objekt 12 – Del av Steneskogen

Preliminär naturvärdesbedömning: Påtagligt naturvärde

Del av Steneskogen, en mossrik tallskog med upp trampade stigar som sträcker sig västerut utanför inventeringsområdet. Steneskogen är utpekad i Länsstyrelsen i Örebro läns naturvårdsprogram från 1984. Området bedöms ha högt värde med avseende på frilufts- och botaniska värden och beskrivs som ”det största sammanhängande skogspartiet inom Kumla kommun. Skogens beskaffenhet inbjuder till rekreation i form av fotvandring, bär- och svamplockning mm”. Tallbeståndet ser ut att till stor del bestå av relativt grova tallar. I Artportalen finns ett flertal fågelarter inrapporterade från området. Bland de arter som sannolikt häckar i skogen återfinns till exempel spillkråka (NT), gröngöling (NT), större hackspett och kungsfågel (VU). Observationerna av dessa arter har dock till allra största del gjorts utanför inventeringsområdet. Spillkråkan är en nyckelart eftersom den hackar upp bohål som utnyttjas av en mängd andra arter, till exempel änder, duvor, ugglor, mård, ekorre och fladdermöss. Inom inventeringsområdet, vid Sichelsta rastplats, finns ett fynd av fjällig jordtunga inrapporterat från 2019. Jordtungor är en grupp svampar som indikerar höga naturvärden kopplade till speciella markförhållanden och ett fuktigt mikroklimat.

Objekt 13 – Biotopskyddat odlingsröse

Preliminär naturvärdesbedömning: Visst naturvärde

Större odlingsröse i omgivande åkermark. Bevuxet med asp och björk. Odlingsrösen i jordbruksmark utgör viktiga livsmiljöer och tillflyktsorter för flera av odlingslandskapets växt- och djurarter, till exempel bland lavar, mossor, grod- och kräldjur, insekter, fåglar och smådäggdjur. Flera av dessa arter var tidigare betydligt vanligare, men återfinns nu ofta endast i anslutning till jordbrukslandskapets småbiotoper.

Objekt 14 – Biotopskyddat odlingsröse

Preliminär naturvärdesbedömning: Visst naturvärde

Mindre odlingsröse/åkerholme i jordbruksmark. Bevuxet med buskar och sly. Odlingsrösen i jordbruksmark skapar viktiga livsmiljöer för många organismer (se Objekt 13).

Objekt 15 – Biotopskyddat odlingsröse

Preliminär naturvärdesbedömning: Visst naturvärde

Odlingsröse på åkerholme i omgivande jordbruksmark. Röset är bevuxet med klen björk och tall. Odlingsrösen i jordbruksmark skapar viktiga livsmiljöer för många organismer (se Objekt 13).

Objekt 16 – Del av Stenebäcken (Biotopskyddad)

Preliminär naturvärdesbedömning: Påtagligt naturvärde

Vattendrag som rinner under vägen från östra till västra sidan innan det fortsätter parallellt med vägen norrut, delvis utanför inventeringsområdet. Bäckens rinner genom jordbruksmark och ser ut att vara kraftigt näringspåverkad. Bäckfåran är bevuxen med hög vegetation, framförallt bladvass. Där bäcken korsar vägen finns en remsa med träd och buskar mellan bäcken och vägen, bestående av tall och triviallövtred. Längre norrut finns enstaka björk och sälg i kantzonen. Eftersom detta är ett relativt stort vattendrag som är en del av samma vattensystem som Täljeån (Objekt 17) är det sannolikt att en del av arterna som noterats där, till exempel öring och lake (NT), även tidvis kan finnas i Stenebäcken. Därför ges objektet den preliminära bedömningen påtagligt naturvärde.

Objekt 17 – Täljeån

Preliminär naturvärdesbedömning: Påtagligt naturvärde

Täljeån rinner här under vägen. Täljeån utpekades som värdefullt för naturvärden när Länsstyrelsen år 2005 fick i uppdrag av Naturvårdsverket att lista vatten som kan behöva skyddas för framtiden. Ån är starkt påverkat av jordbruk och den aktuella sträckan förefaller till stora delar vara rätad och rensad. Enligt VISS (Vatteninformationssystem i Sverige) bedöms Täljeåns bredd och djup vara väsentligt förändrad i mer än 75 % av vattenförekomstens längd till följd av rensning och omgrävning.

Där den är mer orörd är den ett strömmande vattendrag med bitvis höga naturvärden. I en musselinventering utförd av Länsstyrelsen 2015 undersöktes en sträcka av ån några kilometer uppströms från där den korsar E20. Fynd av vanlig dammussla, spetsig målarmussla, öring, lake (NT), gädda och utter (NT) noterades, men även rikligt med

den invasiva arten signalkräfta. Även en utterinventering utförd av Länsstyrelsen 2006 visade att det fanns utter både i Täljeån och längre österut i Kvismare kanal.

Större rinnande vattendrag har generellt sett alltid stor betydelse för den biologiska mångfalden. De bidrar till landskapets variation och skapar därigenom livsmiljöer för en stor mängd arter. Det finns idag få kvarvarande naturliga bäckfåror i jordbrukslandskapet, eftersom de flesta har fördjupats och rätats ut till diken. De som finns kvar har stor betydelse då de innehåller en mycket större variation av olika livsmiljöer än diken, och därmed ger förutsättningar för fler arter.

Vattendraget bedöms inte vara biotopskyddat längs den aktuella sträckan eftersom det är mer än två meter brett.

Objekt 18 – Biotopskyddat vattendrag

Preliminär naturvärdesbedömning: Visst naturvärde

Öppet, rätat vattendrag som rinner genom öppen jordbruksmark på västra sidan vägen. Kantas av enstaka björk och sälg och är bevuxet med högväxt vegetation. Omfattas av det generella biotopskyddet.

Objekt 19 – Biotopskyddat vattendrag

Preliminär naturvärdesbedömning: Visst naturvärde

Rätat vattendrag som rinner under vägen. Vattendraget rinner genom öppen jordbruksmark på båda sidor vägen och omfattas av biotopskyddet. Vattnet är nästan helt fritt från omgivande träd och buskar och är bevuxet med högväxt, kvävegynnad vegetation.

Objekt 20 – Biotopskyddat vattendrag

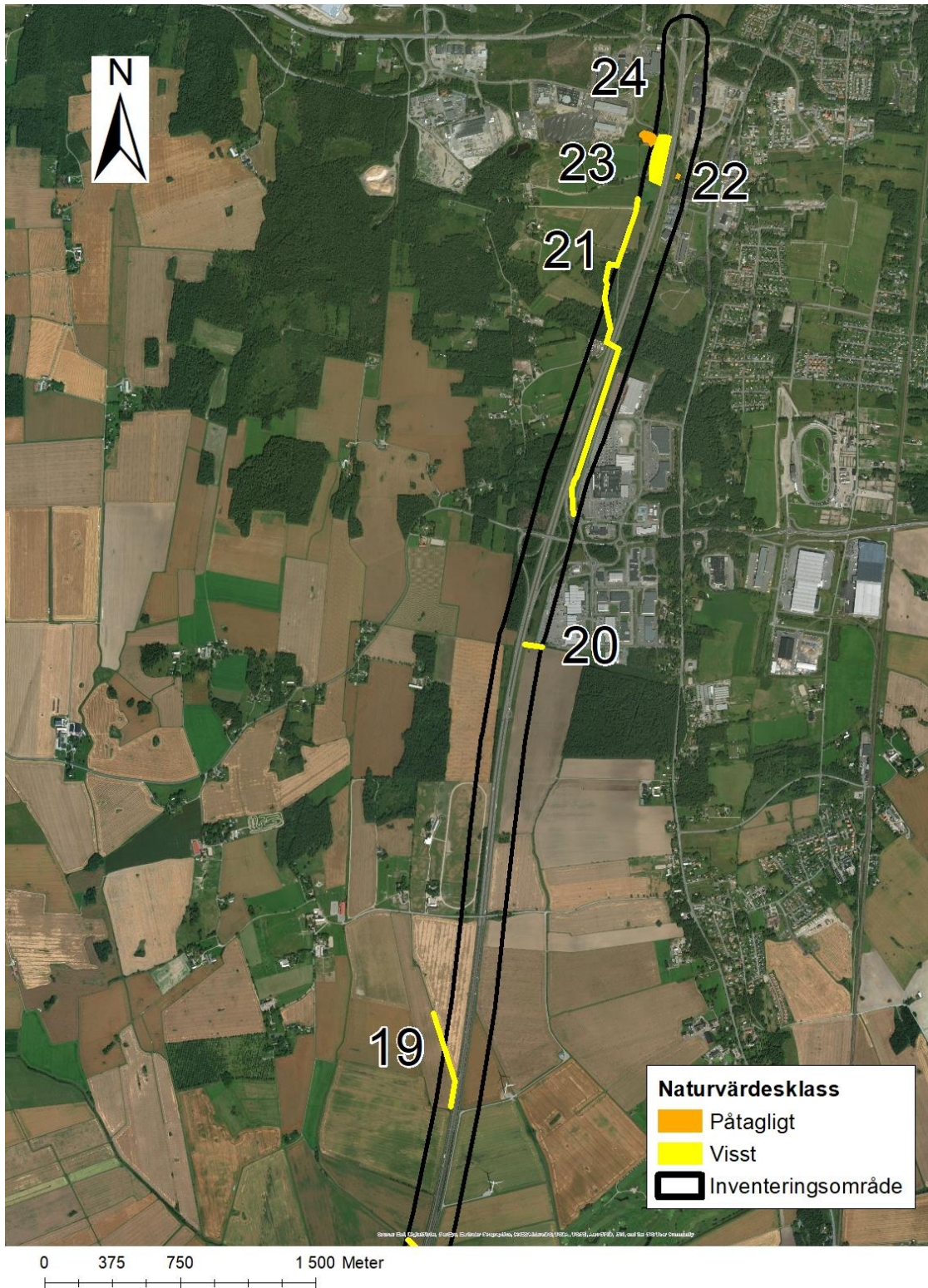
Preliminär naturvärdesbedömning: Visst naturvärde

Öppet, rätat vattendrag som rinner längs åkerkant på östra sidan vägen. Vattnet är nästan helt fritt från omgivande träd och buskar. Övergår i vägdike närmast vägen.

Objekt 21 – Vattendrag (Biotopskyddat i norra del)

Preliminär naturvärdesbedömning: Visst naturvärde

Mindre vattendrag som rinner söderut från dammen i Objekt 24 innan det korsar vägen och sedan följer vägen söderut vid Mariebergs köpcentrum. På västra sidan vägen löper vattendraget genom öppna gräsmarker och kantas av lövträd som björk och viden medan det på östra sidan mer har karaktären av ett vägdike. På västra sidan vägen omfattas vattendraget av det generella biotopskyddet.

Figur 5. Preliminärt avgränsade naturvärdesobjekt längs södra delen av sträckan.

Objekt 22 – Biotopskyddad damm

Preliminär naturvärdesbedömning: Påtagligt naturvärde

Damm med fynd av större vattensalamander i Länsstyrelsens inventering från 2005. Dammen ligger strax norr om en parkering och omges av gräsvallar med en planterad trädrad mellan dammen och vägen, vilket gör det svårt att få en tydlig uppfattning om dess tillstånd och förutsättningar från flygbilder och foton tagna från vägen. På sluttningarna ner mot vattnet växer buskar och hög vegetation. Trädraden bedöms inte omfattas av biotopskyddet på grund av trädens ringa stamdiameter. Större vattensalamander är skyddad enligt 4§ Artskyddsförordningen. Den är även upptagen i art- och habitatdirektivets bilaga 2, vilket innebär att artens livsmiljöer ska skyddas.

Objekt 23 – Blandskog

Preliminär naturvärdesbedömning: Visst naturvärde

Tall- och trivallövskog som omger dammen i objekt 24. Träd- och buskskiktet runt dammen skapar variation och livsmiljöer för olika insekter och smådjur. Ut mot vägen finns ett upplag med död ved som gynnar insekter och skapar gömställen för groddjur.

Objekt 24 – Biotopskyddad dagvattendamm

Preliminär naturvärdesbedömning: Påtagligt naturvärde

Solbelyst dagvattendamm omgiven av tall och trivallövskog. Dammen ser ut att vara ganska grund och ha förutsättningar för att vara en groddjurslokal. Ett antal olika arter av sländor finns inrapporterade i Artportalen. De flesta småvatten bidrar till att skapa variation i landskapet och har därigenom vanligtvis åtminstone visst biotopvärde. De bidrar till artrikedom och hyser ofta åtminstone någon naturvårdsart. Sammantaget innebär det att de flesta småvatten har åtminstone påtagligt naturvärde. Dammen fortsätter utanför inventeringsområdet.

5. Källor

Artfakta för rödlistade arter. <https://artfakta.artdatabanken.se>

Artportalen www.artportalen.se

Bisther, Mia (2007). Utterinventering i Örebro län hösten 2006 (2007:3).

Informationskarta Örebro län <https://ext-geoportal.lansstyrelsen.se/standard/?appid=f562080ed7e145219eef0a9354b4a21f>

Jordbruksverkets databas TUVÅ. <https://etjanst.sjv.se/tuvaut/site/webapp/tuvaut.html>

Länsstyrelsen i Örebro län (2016). Musselinventering i 36 vattendrag i Örebro län 2015 (2016:8).

Länsstyrelsen i Örebro län (2019). Handlingsplan för grön infrastruktur i Örebro län – kunskapsunderlag och åtgärder (2019:12)

Naturvårdsverkets verktyg skyddad natur. <http://skyddadnatur.naturvardsverket.se/>

Naturvårdsverket. Biotopskyddsområden. <https://www.naturvardsverket.se/Stod-i-miljoarbetet/Vagledning/Skyddad-natur/Biotopskyddsomraden/>

Trafikverkets databas lastkajen.

<https://lastkajen.trafikverket.se/login.aspx?ReturnUrl=%2f>

Trädportalen <https://www.tradportalen.se/>

Vatteninformationssystem i Sverige. <https://viss.lansstyrelsen.se/>

TRAFIKVERKET

Trafikverket, 703 62 Örebro. Besöksadress: Järnvägsgatan 7.
Telefon: 0771-921 921, Texttelefon: 020-600 650

www.trafikverket.se